

مجله علمی - پژوهشی برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا)
سال سوم، شماره دوم، (پیاپی ۹)، تابستان ۱۳۹۲
تاریخ وصول: ۱۳۹۱/۱۱/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۶/۱۵
صص: ۵۷-۷۸

تحلیلی بر طبیعت گردی آبشار مارگون با تأکید بر توسعه پایدار

حمید رضا وارثی^{۱*}، سید علی موسوی^۲، یونس غلامی بامرغ^۳

۱- دانشیار گروه جغرافیا دانشگاه اصفهان

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا دانشگاه اصفهان

۳- دانشجوی دکتری جغرافیا دانشگاه اصفهان

چکیده

گردشگری در حال بسط و رشد شتابان است، به طوری که امروزه یکی از اهداف کشورها در تأمین منابع ارزی است، به همین علت مورد توجه بسیاری از جوامع قرار دارد. در واقع استان فارس یکی از مناطق بسیار زیبا و بکر برای بسیاری از دوست داران طبیعت گردی و از طرفی شهرستان سپیدان به عنوان یکی از مناطق دیدنی و برف گیر این استان با ریزش‌های جوی مناسب، پتانسیل‌های بالایی در زمینه طبیعت گردی به حساب می‌آید. هدف از این پژوهش «تحلیلی بر جاذبه‌ها و دافعه‌های آبشار مارگون در جذب گردشگران با تأکید بر توسعه پایدار» است. روش تحقیق در این پژوهش از نوع (تحلیلی، توصیفی و پیمایشی) است. جامعه آماری در این تحقیق را گردشگران آبشار مارگون تشکیل می‌دهند که در سال ۱۳۸۶ براساس آمار سازمان میراث فرهنگی و گردشگری شهرستان سپیدان ۸۰۰ هزار نفر از آبشار مارگون دیدن کردند، از این تعداد بالغ بر ۳۸۳ نفر را به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. همچنین در این تحقیق با استفاده از مدل Swot به تعیین نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و ارائه استراتژی و راهبرد در جهت توسعه گردشگری آبشار مارگون با توجه به توسعه پایدار پرداخته شده است. تکنیک‌های مورد استفاده در این پژوهش، اسپیرمن و پیرسون هستند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که با توجه به اهمیت فعالیت‌های گردشگری در جهان امروز و نقش منابع طبیعی در جذب گردشگران، به خصوص در منطقه آبشار مارگون با گذر از نگاه صرفاً زیست محیطی به این منطقه و برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح با نگاه زیست محیطی و گردشگری، شاهد

تخریب کمتر آبشار و محیط پیرامون آن باشیم و در نهایت محیطی سالم و شکوفا در جهت رفع بخشی از مسایل شهرستان سپیدان باشیم.

واژه‌های کلیدی: طبیعت گردی، آبشار مارگون، گردشگران، توسعه پایدار، مدل SWOT، منابع طبیعی، شهرستان سپیدان.

مقدمه

است، آبشار مارگون که از فراز و میان صخره‌های دره مارگون به طرز شگفت آوری سرازیر می‌شود و موقعیت طبیعی و منظرهای آبشار جلوه‌های اعجاب انگیزی پدید آورده است، که هر بیننده‌ای را مجذوب می‌کند. هم آمیزی درختان جنگلی و توپوگرافی کوهستانی، دره‌ای، زیبایی آبشار مارگون را دو چندان کرده است. این مجموعه طبیعی پدیده‌ای شگفت آور است و قابلیت گردشگاهی، آموزشی و پژوهشی فوق‌العاده و منحصر به فردی دارد و در سال ۱۳۷۱ به عنوان اثر طبیعی ملی ثبت شده است (زننده دل و دستیاران، ۱۳۸۶: ۱۹۲) با توجه به این که این آبشار جزو مناطق چهارگانه زیست محیطی است و هر روز کیفیت محیط زیست با آهنگی بی سابقه رو به ویرانی نهاده و این پدیده در بعضی از مناطق آشکارتر و در برخی نواحی زنگ خطر را به صدا درآورده است و در حالی که محیط تفکیک ناپذیر و آلودگی هم حد و مرز نمی‌شناسد (سازمان محیط زیست استان فارس، ۱۳۷۸: ۱-۲) و در این بین انسان باید توجه خود را به توسعه پایدار معطوف کند در زمینه گردشگری باید گفت که گردشگری پایدار حاصل تلاش در دستیابی به توسعه پایدار در تمامی زمینه‌هاست، توسعه پایدار گردشگری دارای سه جنبه است ۱- حفاظت محیط زیست ۲- حفظ منابع و میراث فرهنگی و ۳- حرمت و احترام جوامع است. از این رو گردشگری پایدار باید با سیاست مشخص و

اکوتوریسم از اجزای مجموعه گردشگری، نوعی گردشگری طبیعت محور است که کمترین آثار زیان بار را بر محیط باقی می‌گذارد و هدفش حفظ زیست‌گاه‌ها و میراث فرهنگی جامعه میزبان است (تولایی، ۱۳۸۶: ۱۲۴). در واقع یکی از الگوهای فضایی گردشگری شکل گرفته در عصر پسامدرن، گردشگری در طبیعت یا طبیعت گردی است. این الگوی فضایی در برگرفته رویکرد گردشگران به محیط طبیعی یا انگیزه‌های متفاوت است که گردشگران از سفر به محیط طبیعی مدنظر دارند (پاپلی یزدی و سقایی، ۱۳۸۵، ۲۱۶-۲۱۵). گردشگری زیست محیطی به عنوان جزیی از گردشگری اکوتوریسم محسوب می‌شود که در بازار گردشگری در حال گسترش است، به گونه‌ای که طبق برآورد انجمن گردشگری زیست محیطی در سال ۱۹۹۹ گردشگری در طبیعت یا طبیعت گردی ۲۰ درصد و گردشگری زیست محیطی ۷ درصد از بازار مسافرت جهانی را در اختیار داشته است (شاهنده، ۱۳۸۰، ۴۹). اما در بسیاری از مناطق جهان زیبایی‌های طبیعی و جذابیت‌های زیست محیطی، علت اولیه و اصلی برای جذب گردشگرها و توسعه فعالیت‌های گردشگری بوده‌اند (زاهدی، ۱۳۸۵: ۳۹). در واقع برای جذب گردشگر نیازمند جاذبه توانمند هستیم که منطقه مورد مطالعه نمونه‌ای از این مناطق

یعنی تنها یک هشتم ترکیه گزارش شده است (سازمان تجارت جهانی، ۲۰۰۴) و این در حالی است که کشور ایران که از لحاظ جاذبه‌های گردشگری جزو ده کشور اول جهان و از نظر تنوع گردشگری جزو ۵ کشور اول جهان است (سازمان تجارت جهانی، ۲۰۰۰: ۱۱) و بالاخره در بین جاذبه‌های گردشگری، طبیعت گردی گرایش نوین در فعالیت‌های جهانگردی است. منظرها و مناظر زیبای طبیعت از کانون‌ها و جاذبه‌های گردشگر پذیر این نوع جهانگردی است. بر طبق برآوردی که سازمان جهانی جهانگردی (WTO) به عمل آورده است در نخستین دهه سال ۲۰۰۰ رشد بخش طبیعت گردی بین ۱۰ تا ۳۰ درصد خواهد بود (رضوانی، ۱۳۸۰: ۱۱۸) و از طرفی، نباید فراموش کنیم که وجود مراکز تفریحی به عنوان یک نیاز حیاتی، بخصوص آنکه زندگی شهر و مشکلات روانی ناشی از آن این ضرورت را دو چندان می‌کند. از طرف دیگر، محرومیت شهرستان سپیدان و درصد بیکاری جوانان این منطقه از کشور ضروری است تا با استفاده از جاذبه‌های گردشگری این منطقه از کشور، بالاخص جاذبه‌های طبیعی که یک نمونه آن آبشار زیبا و دلربای مارگون در این شهرستان است که به علت عدم توجه به آن و نگاه تک بعدی به این منطقه شاهد از بین رفتن این میراث ملی و پیرامون آن هستیم. همچنین عدم برنامه ریزی و مدیریت صحیح برای استفاده مطلوب از این پتانسیل‌ها در جهت جذب گردشگر به این مناطق هستیم تا بتوانیم در آینده شاهد رفع مسایل این منطقه از کشورمان باشیم؛ ولی فراموش نکنیم که فعالیت‌های گردشگر و محیط زیست در تعامل است و این تعامل از نوع متقابل

مدونی به اجرا درآید تا بتواند حرکت امید بخشی را در توسعه همه جانبه فضاهای جغرافیایی تضمین کند (منصوری، ۱۳۸۱: ۳۷). همچنین بر اساس الگوی طبیعت گردی پایدار سدلر، طبیعت گردی پایدار محل تلاقی اهداف اجتماعی، اقتصادی و محیط زیستی است که بنای این پژوهش را تشکیل داده اند. با توجه به مطالب گفته شده و مبانی تئوری فرضیات تحقیق در زمینه مشارکت و توسعه گردشگری، توسعه سپیدان، توسعه اجتماعی و فرهنگی و گردشگری توسعه متغیرهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و پذیرش مطرح شده‌اند.

بیان مسأله پژوهش

با توجه جایگاه با ارزش فعالیت‌های گردشگری در دنیا به عنوان یکی از سه صنعت پردرآمد جهان، که در دهه‌های اخیر، اهمیت گردشگری در سطح بین‌المللی هم از لحاظ تعداد گردشگران و هم از لحاظ درآمد ارزی همواره و به طور بی سابقه‌ای در حال افزایش بوده است (پیگوزی و همکاران، ۲۰۰۵) پیش بینی می‌شود تا سال ۲۰۱۰ سالانه بیش از یک میلیارد جهانگرد در سراسر جهان سفر کنند. درآمد از طریق گردشگری با رشد معادل ۱۰/۳ درصد بین سال‌های ۲۰۰۳ و ۲۰۰۴ به ۶۲۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۴ بالغ شد. از کل درآمدهای جهانی گردشگری در سال ۲۰۰۴، از نظر منطقه‌ای ۵۲ درصد به کشورهای اروپایی، ۲۱ درصد به قاره آمریکا و ۲۰ درصد به کشورهای آسیایی و اقیانوسیه تعلق داشته است (سازمان تجارت جهانی، ۲۰۰۵)، ولی متأسفانه درآمد کشور ایران، علی‌رغم دارا بودن پتانسیل‌های بسیار بالای گردشگری، معادل ۱/۷۷۷ میلیارد دلار

پیشینه تحقیق

در چند سال اخیر در ایران برخی مطالعات در زمینه گردشگری و توسعه پایدار آن انجام شده که در ذیل به برخی از مهم‌ترین این آثار اشاره ای می‌شود.

کتاب برنامه ریزی گردشگری در سطح منطقه‌ای و ملی (۱۳۷۹) انتشارات سازمان جهانی گردشگری است، تأکید زیادی را روی تأثیرات توسعه گردشگری بر محیط طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می‌کند. در این کتاب آورده شده که توسعه گردشگری در سطح ملی و منطقه‌ای باید با رعایت معیارها و استانداردهای زیست محیطی انجام شود تا ضمن کاهش تأثیرات منفی آن، توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی را نیز به دنبال داشته باشد.

علیزاده (۱۳۸۲) در مقاله خود با عنوان "اثرات حضور گردشگران بر منابع زیست محیطی: مورد نمونه بخش طرقله در شهرستان مشهد" به این نتیجه رسیده که توسعه گردشگری در این بخش مشکلات زیست محیطی را به وجود آورده از جمله تأثیرات منفی گردشگری در این بخش می‌توان به آلودگی آب، خاک، هوا، نابودی گیاهان و جانوران اشاره کرد. کاظمی در کتاب خود با عنوان "مدیریت گردشگری" (۱۳۸۲) توجه به اصول توسعه پایدار را در برنامه ریزی گردشگری ضروری دانسته و بدون در نظر گرفتن ملاحظات زیست محیطی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی نمی‌توان به توسعه پایدار گردشگری دست یافت. همچنین اشاره می‌کنند که محیط طبیعی و فرهنگی که خود جاذب گردشگر هستند، اگر آسیبی به آنها وارد شود، توسعه

میان محیط و گردشگر است (تولایی، ۱۳۸۶: ۱۰۷) با توجه به موارد ذکر شده در بالا و اثرات زیان باری که گردشگران بر محیط طبیعی می‌گذارند. برای کاهش آثار منفی بر این مناطق، این سؤالها مطرح می‌شود، از چه طریق و شیوه‌ای می‌توان شهرستان سپیدان را از مزایای فعالیت‌های گردشگری برخوردار کرد؟ توسعه گردشگری چه نقشی و اثری می‌تواند در توسعه پایدار در شهرستان سپیدان داشته باشد؟ یا توسعه و رونق این صنعت نوپا و با ارزش مستلزم چه نوع تدبیر و برنامه‌ای است؟ آیا تغییر نگاه صرفاً زیست محیطی به نگاه زیست محیطی و گردشگری به آبشار مارگون و محیط پیرامون آن باعث کاهش تخریب آن نمی‌شود؟ آیا مشارکت مردمی در توسعه گردشگری آبشار مارگون تأثیر گذار است؟ آیا توسعه گردشگری منطقه مارگون در توسعه شهرستان سپیدان مؤثر می‌باشد؟ برای رسیدن به جواب سؤالات، اول باید شناخت و معرفی جاذبه‌ها در اولویت باشد، دوم مسایل و کاستی‌ها این جاذبه‌ها شناخته شود، سوم انتظارات و خواسته‌ها گردشگران لازم و ضروری است، چهارم هر طرح و برنامه ریزی باید متناسب با شرایط اجتماعی و فرهنگی شهرستان اساس و مبنا قرار بگیرد. پنجم با درک درستی از پتانسیل‌های آبشار مارگون و پیرامون آن می‌توان با برنامه ریزی توسط متخصصان محیط زیست و فعالیت‌های گردشگری باعث رفع بیکاری، فقر و ایجاد تحول اقتصادی در منطقه شاهد باشیم. بنابراین تحقیق و پژوهش با توجه به رعایت اصول گردشگری پایدار در این منطقه کم نظیر ضروری به نظر می‌رسد.

فعالیت‌های گردشگری روستایی می‌تواند به بهبود اقتصادی روستاهای دهستان‌های مورد مطالعه کمک کرده و از میزان مهاجرت‌ها بکاهد.

موسوی (۱۳۸۸) در بخشی از پایان نامه خود با عنوان "بررسی نقش جاذبه‌ها و توانمندی‌های گردشگری سپیدان در جذب گردشگران" به بررسی جاذبه‌های گردشگری شهرستان سپیدان پرداخته است و از جمله جاذبه‌های مورد بررسی در این پژوهش آبشار مارگون است که همچنین مشکلات زیست محیطی این آبشار نیز بررسی شده است.

مبانی نظری تحقیق

یکی از بدیهیات که سنگ زیر بنای مفهوم توسعه پایدار را تشکیل می‌دهد، وابستگی بی چون و چرای انسان به طبیعت است. لذا طبیعت گردی پایدار بر الهام گرفتن از تعریف توسعه پایدار، باید به نحوی برنامه‌ریزی و اجرا شود که بر محیط زیست، اقتصاد و فرهنگ جامعه میزبان اثر منفی نگذارد (زاهدی، ۱۳۸۵: ۱۱۱). در واقع طبیعت گردی شکلی از گردشگری آگاهانه محیطی است که فقط به دنبال ارزیابی مناطق بکر طبیعی نیست، بلکه می‌تواند باعث ایجاد یک محیط پایدار و جذاب شود (راماسوامی، ۲۰۰۰)، بنابراین در اکوگردشگری پایدار انگیزه اصلی مسافرت به طبیعت، دیدار از جذابیت‌های طبیعی یک منطقه، شامل ویژگی‌های فیزیکی و فرهنگ بومی است و اکوگردشگر پس از مشاهده جذابیت‌ها، بدون این که خللی در آنها وارد آورد و به تخریب آنها پردازد محل را ترک کرده و امکان استفاده را برای دیگر علاقمندان باقی می‌گذارد (زاهدی، ۱۳۸۲: ۹۳). در واقع، در اکوتوریسم پایدار، استمرار منافع

گردشگری را در آینده با مشکل اساسی مواجه خواهد کرد.

ناصر پور (۱۳۸۲) در رساله خود به بررسی موانع توسعه فعالیت‌های گردشگری در استان لرستان و ارائه راهکارهایی مناسب در این زمینه پرداخته و به این نتیجه رسیده که بین تعدد مراکز تصمیم‌گیری و توسعه نیافتگی فعالیت‌های گردشگری لرستان و همچنین بین ضعف امکانات زیر بنایی و خدمات گردشگری و نیز ضعف بازاریابی و فقدان فرهنگ پذیرش گردشگر با توسعه نیافتگی فعالیت‌های گردشگری استان لرستان رابطه مستقیمی وجود دارد.

فیض الهی (۱۳۸۳) در پایان نامه خود با عنوان "توان‌های توسعه گردشگری روستایی در شهرستان مشکین شهر"، دهستان‌های مشکین غربی و مشکین شرقی را با استفاده از روش توصیفی بررسی کرده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که دهستان‌های مشکین غربی و مشکین شرقی با مشکلاتی مانند نبود و فقدان فرصت‌های شغلی مناسب، ضعف اقتصاد روستایی، ضعف زیرساختها و تأسیسات و تجهیزات لازم و تنگناهای اقامتی و پذیرایی مواجه هستند. همچنین، این مطالعه نشان می‌دهد که روستاهای این دهستان به دلیل کمبود فرصت‌های شغلی و کمبود درآمد با مهاجرت روبرو هستند. در حدود ۶۰ درصد از روستاهای دهستان مشکین غربی و ۲۰ درصد از روستاهای مشکین شرقی مهاجر فرست بودند. این در حالی است که این دهستان‌ها را از نظر جاذبه‌های گردشگری و سیاحتی می‌توان در ردیف غنی‌ترین مناطق استان اردبیل به شمار آورد. در این میان چشمه‌های آب گرم معدنی آن بسیار چشم‌گیر است. بنابراین، توسعه

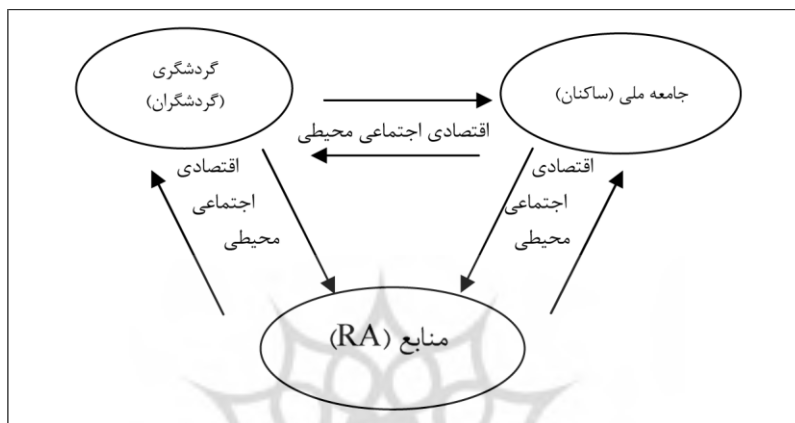
بلند مدت مطرح است، در این رابطه افزایش مشارکت افراد محلی (جامعه میزبان) حفظ یکپارچگی، انسجام فرهنگی، همبستگی اجتماعی، احترام به فرهنگ بومی، سازگاری برنامه‌های گردشگری پایدار با دیگر برنامه ریزی‌های محلی و منطقه‌ای و ملی نیز از جمله دیگر ویژگی‌ها و اهداف گردشگری پایدار توصیه شده است (الوانی و دهدشی، ۱۳۷۳: ۸۳). در این زمینه نقش مدیریت گردشگری پایدار می‌تواند پاسخی مناسب به استفاده غلط از منابع طبیعی و انسانی است و گردشگری پایدار را یک رویکرد ضد رشد نیست؛ بلکه محور تأکیدش اعمال محدودیت بر رشد است به گونه‌ای که گردشگری در چارچوب این محدودیت‌ها ساماندهی شود (تولایی، ۱۳۸۶: ۱۴۶). به طور خلاصه باید گفت که گردشگری پایدار به صورت تمام عیار قابل تحقق نیست، بلکه باید آن را به صورت نسبی و نه مطلق پذیرا باشیم و جوامع باید در جهت تحقق پایداری و حرکت به سوی گردشگری پایدار به صورت پیوستاری سمت سو بیابند و بر پایه محافظت از پیش و محافظت بعدی استوار باشد. این گزینه معقول‌ترین گزینه، برای تحقق اصل پایداری در گردشگری است (تولایی، ۱۳۸۶: ۱۵۰) در این زمینه سازمان جهانی جهانگردی براهمیت نقش مشارکت مسئولان در توسعه پایدار گردشگری یک منطقه تأکید دارد و از طرفی نقش دولت‌ها در توسعه پایدار گردشگری بسیار با ارزش می‌داند که اقدامات آنها برای تشویق رفتارهای صحیح برای پیشبرد کیفیت محیط زیست شامل ۱- تنظیم دستور کار برای پیشبرد حفاظت در محیط زیست ۲- ترویج گردشگری در سایت‌های طبیعی و

میراث فرهنگی ۳- تشویق مؤسسات گردشگری به توسعه پایدار گردشگری ۴- افزایش آگاهی‌های محلی از طریق فراهم کردن برگزاری برنامه‌های آموزشی و مشارکت افراد در برنامه‌ها (رنجبریان و زاهدی، ۱۳۸۵: ۱۹۰). و بالاخره کمک به حفظ نواحی طبیعی مهم و اصلاح کیفیت محیطی نواحی (چرا که گردشگران علاقه مند به بازدید از جاهای جذاب، تمیز و بدون آلودگی هستند) و توسعه و بهبود تشکیلات زیر بنایی، جاده سازی، لوله کشی آب، احداث پارکینگ موجب بهبود شرایط محیطی و کاهش انواع آلودگی‌ها می‌شود (وای. گی و همکاران، ۱۳۷۷: ۳۵۹). با این وجود طبیعت گردی ابزاری برای حفاظت محیط زیست و توسعه ای تداوم پذیر است (سنگ، ۲۰۰۶: ۶۴۱) البته به هیچ عنوان نباید از پیامدهای منفی گردشگران غافل بود، چون که هر گونه توسعه بدون برنامه در این صنعت می‌تواند عواقب منفی زیست محیطی و اجتماعی و حتی اقتصادی را در پی داشته باشد (صدر موسوی و کهنموئی، ۱۳۸۶: ۱۳۱). بنابراین طبق مطالب ذکر شده باید تمامی مناطق طبیعی ایران برای تخریب کمتر و استفاده نسل امروز و حفظ آنها برای نسل‌های بعدی با رعایت اصول اساسی طبیعت گردی پایدار آنها به عنوان ذخایر ملی نگهداری کنیم. بنابراین توسعه پایدار، فرایندی است که اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی جامعه را هر جا که ممکن است از طریق وضع سیاست‌ها و انجام دادن اقدامات لازم و عملیات حمایتی با هم تلفیق می‌کند و هر جایی که تلفیق امکان ندارد به ایجاد رابطه مبادله بین آنها و بررسی و هماهنگی این مبادله می‌پردازد. بر این اساس در توسعه پایدار سه دسته هدف و بر مبنای

هدف‌های اقتصادی ۳- هدف‌های محیطی که برای تحقق این هدف‌ها، گردشگران، ساکنان محلی و منابع محیط نقش اساسی دارند تا بتوانند محیطی پایدار برای استفاده نسل امروز و فردا را فراهم کنند.

آنها سه محیط و سه بُعد اصلی وجود دارد که عبارتند از: محیط‌های اقتصادی، اجتماعی و طبیعی و ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی (زاهدی، ۱۳۸۶: ۳۴).

در این مدل سه دسته هدف‌های اساسی را در مدل خود گنجانده است ۱-هدف‌های اجتماعی ۲-

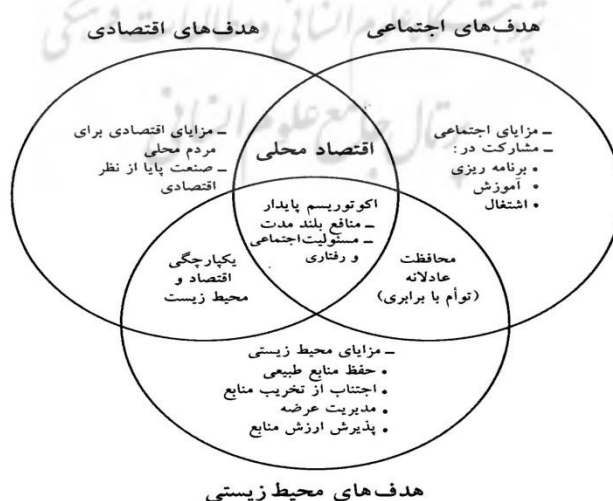

شکل شماره ۱ مدل توسعه پایدار

مأخذ: (شننگ، ۲۰۰۶: ۶۴۲)

تقسیم نموده است: سدler محل تلاقی سه دسته هدف را طبیعت گردی پایدار خوانده است.

بنابراین اگر خواسته باشیم این مدل را بهتر ترسیم نماییم از الگوی طبیعت گردی پایدار سدler استفاده نماییم وی الگوی خود را به سه دسته هدف اساسی

شکل شماره ۲: الگوی طبیعت گردی پایدار

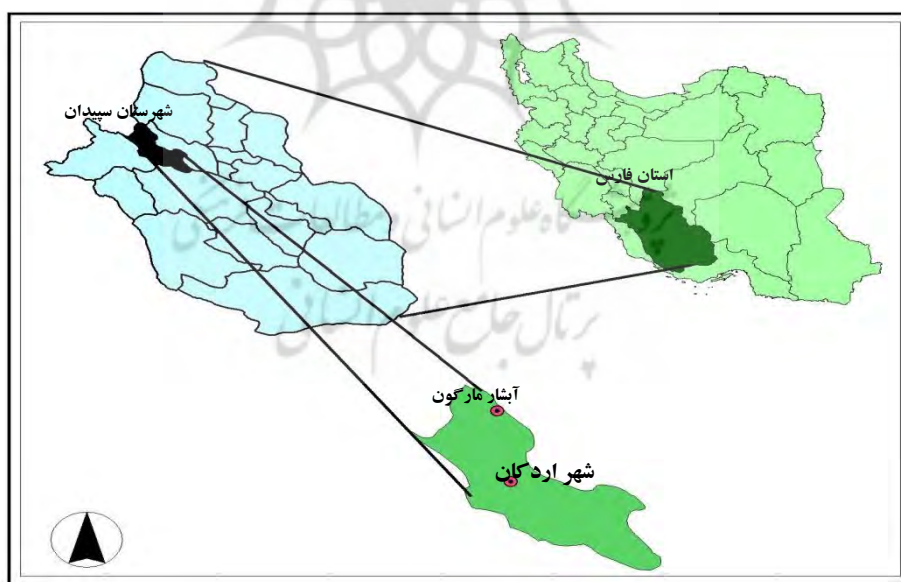
مأخذ: (زاهدی، ۱۳۸۲: ۹۴)

محیطی است. جامعه آماری در این تحقیق را گردشگران آبشار مارگون تشکیل می‌دهد، که بر اساس آمار سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی گردشگری شهرستان سپیدان بیش از ۸۰۰۰۰۰ گردشگر در سال ۱۳۸۶ از آبشار مارگون دیدن کرده‌اند. در این تحقیق با توجه به حجم جامعه و آرایانس محاسبه شده برخی از متغیرها در مرحله پیش‌آزمون، از فرمول کوکران برای برآورد حجم نمونه استفاده شد. به منظور سنجش پایایی پرسشنامه تحقیق، مناسبترین روش با توجه به استفاده از طیف ۵ درجه‌ای لیکریت، روش آلفای کربناخ است، انتخاب شده است. بنابراین یکی از قسمت‌های مهم هر کار پژوهشی، تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده است.

اول هدف‌های اجتماعی: تأمین مزایای اجتماعی، مشارکت در برنامه ریزی، آموزش، اشتغال
دوم هدف‌های اقتصادی: مزایای اقتصادی برای جامعه محلی، پایایی اقتصادی صنعت
هدف‌های محیط زیستی: کمک به حفظ منابع طبیعی، اجتناب از تخریب منابع، مدیریت عرضه، پذیرش ارزش منابع؛

مواد و روش‌های تحقیق

در این تحقیق با توجه به هدف تحقیق (تحلیلی بر جاذبه‌ها و دافع‌های آبشار مارگون در جذب گردشگران) از روش (تحلیلی، توصیفی و پیمایشی) استفاده شده است. با توجه به این که آبشار مارگون تحت نظارت سازمان محیط زیست استان فارس قرار دارد و نگاه آنها به این آبشار یک نگاه صرفاً زیست

نقشه: موقعیت فضایی استقرار آبشار مارگون سپیدان در استان فارس و کشور ایران
مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری استان فارس؛ ترسیم کننده: نگارندگان

$$n = \frac{(1.96)^2 \cdot (0.5) \cdot (0.5)}{(0.05)^2} = 383$$

$$1 + \frac{1}{800000} \left(\frac{(1.96)^2 \cdot (0.5) \cdot (0.5)}{(0.05)^2} - 1 \right)$$

هدف تحقیق :

- شناخت تأثیرات توسعه گردشگری بر محیط فیزیکی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی آبشار مارگون؛
- ارایه راهکارهایی جهت بهبود توسعه گردشگری در منطقه مارگون و شهرستان سپیدان؛
- هدایت توسعه گردشگری در جهت کمک به توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در شهرستان.

فرضیه‌های پژوهش

- به نظر می‌رسد بین تمایل مشارکت و توسعه گردشگری منطقه آبشار مارگون رابطه معناداری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین توسعه گردشگری منطقه آبشار مارگون و توسعه سپیدان رابطه معناداری وجود دارد.
- بین توسعه اجتماعی و فرهنگی و گردشگری منطقه آبشار مارگون رابطه معناداری وجود دارد.
- بین متغیرهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و پذیرش ارزش منابع محیط منطقه آبشار مارگون رابطه وجود دارد.

تعیین متغیرهای پژوهش

متغیرهای مستقل

- تمایل مشارکت، توسعه گردشگری، توسعه اجتماعی و فرهنگی

آبشار مارگون که در فاصله ۴۵ کیلومتری شهر اردکان و ۱۲۰ کیلومتری شهر شیراز و ۴۰ کیلومتری شهر یاسوج در محدوده شهرستان سپیدان از توابع استان فارس واقع شده است (نظری، ۱۳۸۰: ۳۷). مارگون و به عبارتی کمند دلرئای گیسوی یار یکی از زیباترین آبشارها و از زمره بی نظیرترین نمونه‌های آبشار طبیعی جهان به شمار می‌رود و این سخن گزاف نیست، چرا که هر بیننده، با دیدن این زیبایی خداوندی و جلوه جمال الهی پی به عظمت و بزرگی خالق می‌برد. آب این آبشار تقریباً از ۴۰ حفره با ارتفاع حداقل ۱۰۰ متر و حداکثر ۱۲۵ متر در دل یک کوه بزرگ به زمین می‌ریزد و منظره‌ای زیبا و بی‌مانند را خلق کرده است (موسوی، ۱۳۸۸: ۱۰۶).

تکنیک‌های آماری مورد استفاده تحقیق

با توجه به ماهیت سؤالات و اهداف تحقیق، علاوه بر آمار توصیفی از آمار استنباطی برای آزمون آماری استفاده شده است. آمار توصیفی شامل شاخص‌های نظیر فراوانی، درصد، میانگین به تجزیه و تحلیل داده‌ها و آمار استنباطی نظیر آزمون پیرسون و اسپیرمن استفاده گردید. ابزار تجزیه و تحلیل، رایانه و نرم افزار SPSS است که با استفاده از جداول و نمودارها و آزمون‌های آماری موجود در اطلاعات خام پردازش گردید. همچنین از نرم افزارهای جانبی ورد و اکسل برای تایپ و ترسیم استفاده گردید. با توجه به اینکه حجم جامعه برابر با ۸۰۰۰۰۰ نفر است با جایگزینی مقادیر فوق در فرمول، برآورد حجم نمونه، اندازه نمونه به قرار زیر محاسبه شده:

متغیرهای وابسته

توسعه گردشگری، توسعه اقتصادی، گردشگری مارگون، پذیرش ارزش.

جدول ۱: آلفای محاسبه شده

رابطه بین تمایل مشارکت و توسعه گردشگری	رابطه بین توسعه گردشگری مارگون و توسعه اقتصادی سپیدان	رابطه بین توسعه اجتماعی و فرهنگی و گردشگری منطقه مارگون	بین متغیرهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و پذیرش ارزش منابع محیط مارگون
۰/۸۱۳۲	۰/۸۴۵۱	۰/۷۲۶۷	۰/۸۴۹۶

در این پژوهش، با مطالعه مقدماتی ۵۰ نمونه ساکنان، ضریب آلفای کروناخ برای کل پرسشنامه گردشگران به دست آمد. اگر آلفای کروناخ بالای ۶۰ درصد باشد، نشان دهنده پایایی بالای سنجه است (موسوی و دخیلی کهنمویی، ۱۳۸۶: ۱۳۴).

یافته‌های پژوهش

بررسی داده‌ها

در مطالعه حاضر از کل نمونه آماری که بالغ بر ۳۸۴ نفر بودند، ۶۹/۴۹ درصد مرد، ۳۰/۵۲ درصد زن است و ۱۳/۵۹ درصد زیر بیست سال، ۴۰/۷ درصد بین ۲۰-۲۹ سال، ۱۶/۴ درصد بین ۳۰-۳۹ سال، ۱۸/۴ درصد بین ۴۰-۴۹ سال، ۱۰ درصد بالای ۵۰ سال سن داشتند و از این تعداد ۱۰ درصد زیر دیپلم، ۱۲/۸۲ درصد دیپلم، ۱۶/۶۷ درصد فوق دیپلم، ۳۷/۱۸ درصد لیسانس، ۲۲/۵۷ درصد فوق لیسانس به بالا داشتند و ۸۸/۹۸ درصد شاغل و ۱۱/۰۳ درصد غیر شاغل است و از این تعداد شاغل ۵۱/۲۸ درصد دولتی، ۱۲/۰۶ درصد آزاد، ۸/۷۲ درصد کارگر،

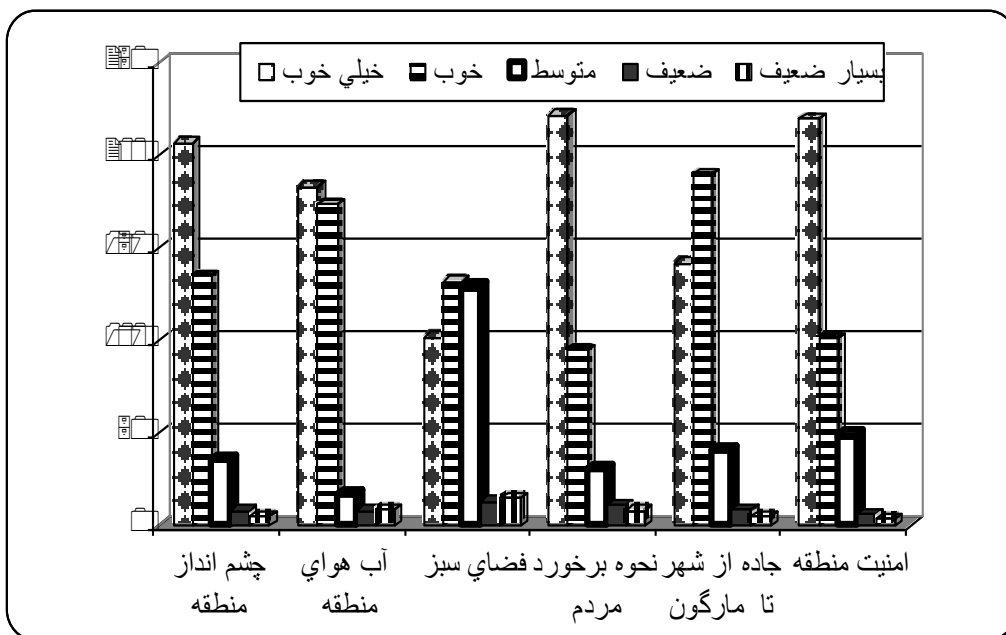
۱۳/۰۸ درصد کارمند و ۳/۸۵ درصد سایرین بودند و این تعداد ۳/۳۱ درصد زیر ۱۰۰ هزار تومان، ۱۲/۵۱ درصد بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ هزار تومان، ۲۳/۰۸ درصد بین ۲۰۰ تا ۳۰۰ هزار تومان، ۳۵/۹۰ درصد بین ۳۰۰ تا ۴۰۰ هزار تومان و ۱۴/۶۲ درصد بالای ۴۰۰ هزار تومان درآمد داشته اند و ۵۵/۹۰ درصد اولین بار و ۳۴/۱۱ درصد دومین بار، ۲/۳۱ درصد سومین بار، ۳/۵۱ درصد چهارمین بار و ۴/۱۱ درصد پنجمین بار به آبشار مسافرت کردند، ۲/۵۷ درصد از طریق رادیو، ۷/۷۰ درصد از طریق تلویزیون، ۱/۸۰ درصد از طریق نشریات، ۲۸/۲۱ درصد اینترنت و ۵۹/۲۳ از طریق اقوام و آشنایان با آبشار مارگون آشنا شدند. ۹۴/۳۶ درصد گردشگران گفتند، سفرشان به آبشار مارگون دوباره تکرار می‌شود، ۹۷/۹۵ درصد از گردشگران از آمدن به آبشار رضایت دارند و ۷/۷۷ درصد رضایت نداشتند، ۹۶/۹۲ درصد، آمدن به آبشار مارگون را به دیگران سفارش می‌کنند و ۱/۰۳ درصد آمدن به آبشار مارگون را سفارش نمی‌کنند.

جدول ۲: آزمون شاخص‌های جاذبه‌های آبشار مارگون در جذب گردشگران

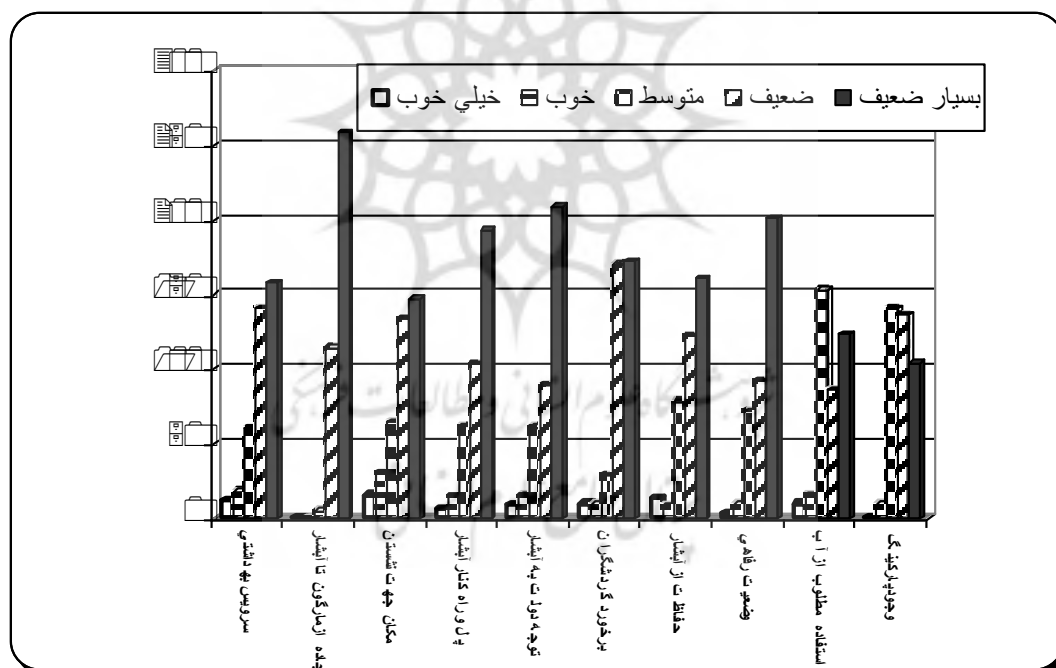
واریانس	میانگین	فراوانی داده‌های مشاهده شده					فراوانی شاخص
		بسیار ضعیف	ضعیف	متوسط	خوب	خیلی خوب	
۶۸/	۴/۳۶	۵	۸	۳۵	۱۳۵	۲۰۷	منظره‌های منطقه آبشار
۷۰/	۴/۳۱	۹	۸	۱۶	۱۷۴	۱۸۳	آب هوای منطقه آبشار
۱	۳/۷۵	۱۵	۱۳	۱۲۸	۱۳۲	۱۰۲	فضای سبز کنار و پایین دست آبشار
۸۴/	۴/۳۹	۸	۱۱	۳۰	۹۵	۲۲۲	نحوه برخورد مردم
۶۵/	۴/۱۷	۵	۹	۴۰	۱۹۰	۱۴۲	جاده از شهر اردکان تا روستای مارگون
۷/۴۵	۴/۵۲	۴	۶	۴۸	۱۰۱	۲۲۰	امنیت منطقه مارگون

جدول ۳: آزمون شاخص‌های دفعه‌های آبشار مارگون در کاهش گردشگران

واریانس	میانگین	فراوانی داده‌های مشاهده شده					فراوانی شاخص
		بسیار ضعیف	ضعیف	متوسط	خوب	خیلی خوب	
۸/۳۶	۴/۲۴	۱۵۸	۱۴۱	۶۰	۱۸	۱۱	سرویس بهداشتی
۴/۳۲	۴/۷۷	۲۵۹	۱۱۴	۵	—	—	جاده از روستای مارگون تا آبشار
۱/۱۹	۳/۹۴	۱۴۷	۱۳۳	۶۴	۳۰	۱۵	مکان جهت نشستن
۹۱/	۴/۲۲	۱۹۳	۱۰۳	۶۲	۱۴	۶	پل و راه کنار آبشار
۹۹/	۴/۲۴	۲۰۹	۸۹	۶۱	۱۵	۸	توجه دولت به آبشار
۷۵/	۴/۲۵	۱۷۲	۱۷۰	۲۹	۹	۹	برخورد گردشگران
۶/۷۵	۴/۱۹	۱۶۱	۱۲۲	۷۸	۸	۱۳	حفاظت از آبشار و پیرامون آن
۸۲/	۴/۲۷	۲۰۱	۹۲	۷۲	۹	۳	وضعیت رفاهی و اقامتی آبشار
۱/۰۳	۳/۷۷	۱۲۳	۸۶	۱۵۳	۱۶	۹	استفاده مطلوب از آب آبشار
۷۰/	۳/۸۵	۱۰۴	۱۳۶	۱۴۱	۹	—	وجود پارکینگ کافی در آبشار

نمودار ۱: میزان رضایت گردشگران از گویه‌های مطرح شده به عنوان جاذبه‌های طبیعی گردشگری آبشار مارگون

نمودار ۲: مهمترین موانع و مشکلات به عنوان دافعه‌های مناطق طبیعی گردشگری آبشار مارگون

بحث و نتیجه گیری

مطابق اندازه اثر به دست آمده می‌توان نتیجه گرفت پاسخ‌های گردآوری شده از سؤالات مطرح شده فرضیات را تأیید می‌کند. برای تک تک پرسشنامه مربوط به آزمون فرضیات اندازه اثر محاسبه گردید، چکیده اطلاعات بدست آمده به صورت زیر است:

اولویت اول: تمایل مشارکت مردم و توسعه گردشگری منطقه آبشار مارگون است که با میانگین ۴/۱۱ و واریانس ۷/۳۷ است اندازه اثر این عامل ۰/۶۴ است.

اولویت دوم: توسعه گردشگری منطقه آبشار مارگون و توسعه سپیدان، با میانگین ۴/۴۶ و واریانس ۴/۱۲ بوده، اندازه اثر این عامل ۰/۵۸۳ است. اولویت سوم: توسعه اجتماعی و فرهنگی و گردشگری منطقه آبشار مارگون، با میانگین ۳/۸۵ و واریانس ۶/۳ و اندازه اثر ۰/۶۲۸ است.

اولویت چهارم: متغیرهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و پذیرش ارزش منابع را شامل می‌شود که هر کدام از متغیرها میانگین، واریانس و اندازه اثر زیر هستند:

متغیر اقتصادی: میانگین این متغیر ۴/۴۳، واریانس ۵/۹۱ و اندازه اثر ۰/۱۲۲ است.

متغیر اجتماعی: که با میانگین ۳/۲۶، واریانس ۴/۰۳ و اندازه اثر ۰/۳۲۴ است.

متغیر فرهنگی: این متغیر دارای میانگین ۳/۵۸، واریانس ۵/۷ و اندازه اثر ۰/۴۳۴ است.

همچنین در این بخش پس از شناسایی متغیرهای اصلی تحقیق به تجزیه و تحلیل آنها پرداخته می‌شود تا نشان دهیم که کدامیک از متغیرهای مستقل با متغیر وابسته رابطه معناداری دارند.

فرضیه اول: رابطه بین تمایل مشارکت و توسعه گردشگری منطقه آبشار مارگون:

در بررسی رابطه این دو متغیر از گردشگران استفاده و تحلیل شده است بدین منظور متغیر مستقل تمایل مشارکت و متغیر وابسته توسعه گردشگری است.

از آنجا که مقیاس متغیرهای این فرضیه (فاصله ای-فاصله ای) است، لذا برای آزمون فرضیه از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. با توجه به این آزمون، sig (سطح معناداری) Sig= 0.000 و از آنجا که این رقم کمتر از آلفای مورد نظر (۰/۰۵) است، فرضیه پژوهش تأیید می‌شود، از آنجایی که شدت همبستگی ۰/۶۴ است؛ یعنی بین دو متغیر رابطه خطی معنادار حاصل آمده است. ضمناً نوع رابطه مستقیم است، بیانگر همبستگی مستقیم و به بالاست، می‌توان نتیجه گرفت که تمایل مشارکت در توسعه گردشگری تأثیر دارد.

فرضیه دوم: بین توسعه گردشگری منطقه آبشار مارگون و توسعه سپیدان:

در بررسی رابطه این دو متغیر، گردشگران مورد سؤال واقع شدند، بدین منظور متغیر مستقل توسعه گردشگری منطقه آبشار مارگون و متغیر وابسته توسعه سپیدان بررسی شده‌اند.

وابسته پذیرش ارزش منابع در توسعه گردشگری بررسی شده‌اند.

متغیر اقتصادی

از آنجا که مقیاس متغیرهای این فرضیه (فاصله ای - فاصله ای) است، لذا برای آزمون فرضیه از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. با توجه به این آزمون، sig (سطح معناداری) ۰/۱۱۷ و از آنجا که این رقم بزرگتر از آلفای مورد نظر (۰/۰۵) است، فرض H^0 تأیید و فرضیه پژوهش رد می‌شود. ضریب همبستگی نیز ۰/۱۲۲ است که همبستگی پایینی است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت متغیرهای اقتصادی در ایجاد پذیرش ارزش منابع تأثیر ندارد. جدول (۷) نتایج این آزمون را نشان می‌دهد.

متغیر اجتماعی

با توجه به این آزمون، sig (سطح معناداری) ۰/۰۴ و از آنجا که این رقم کوچکتر از آلفای مورد نظر (۰/۰۵) است، فرض H^0 رد و فرضیه پژوهش تأیید می‌شود. ضریب همبستگی نیز ۰/۳۲۴ است که همبستگی متوسطی است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت متغیرهای اجتماعی در ایجاد پذیرش ارزش منابع تأثیر دارد. جدول (۷) نتایج این آزمون را نشان می‌دهد.

در این فرضیه از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است، با توجه به این آزمون، sig (سطح معناداری) ۰/۰۰۰ و از آنجا که این رقم کمتر از آلفای مورد نظر (۰/۰۵) می‌باشد، فرضیه پژوهش تأیید می‌شود. ضریب همبستگی نیز ۰/۵۸ می‌باشد که همبستگی نسبتاً بالایی است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که توسعه گردشگری منطقه آبشار مارگون در توسعه سپیدان تأثیر دارد. جدول (۶) نتایج این آزمون را نشان می‌دهد.

فرضیه سوم: بین توسعه اجتماعی و فرهنگی و گردشگری منطقه آبشار مارگون:

برای سنجش متغیرها و آزمون فرضیه فوق، از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است، زیرا سطوح سنجش متغیرهای مستقل و وابسته (فاصله‌ای - فاصله‌ای) است. با توجه به نتایج این آزمون، Sig (۰/۰۰۰) کمتر از آلفای مورد نظر (۰/۰۵) است. ضریب همبستگی نیز ۰/۶۲ است که بیانگر رابطه همبستگی نسبتاً بالایی است. می‌توان نتیجه گرفت که بین توسعه اجتماعی و فرهنگی و گردشگری منطقه آبشار مارگون رابطه معناداری وجود دارد. نتایج آزمون در جدول (۷) آورده شده است.

رابطه متغیرهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و

پذیرش ارزش منابع:

در بررسی رابطه این دو متغیر از گردشگران استفاده و تحلیل شده است، بدین منظور متغیرهای مستقل وضعیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و متغیر

متغیر فرهنگی

با توجه به این آزمون، sig (سطح معناداری) ۰/۰۳۸ و از آنجا که این رقم کوچکتر از آلفای مورد نظر (۰/۰۵) است، فرض H^0 رد و فرضیه پژوهش تأیید می شود. ضریب همبستگی نیز ۰/۴۲۴ است که همبستگی متوسطی است. بنابراین، می توان نتیجه گرفت متغیرهای اجتماعی در ایجاد پذیرش ارزش منابع تأثیر دارد. جدول (۸) نتایج این آزمون را نشان می دهد.

متعاقب تحلیل های صورت گرفته با استفاده از روش آلفای کرنباخ و با توجه به شرایط جغرافیایی آبشار مارگون و شرایط اقلیمی شهرستان سپیدان و به منظور جمع بندی از تمامی مطالعات صورت گرفته و طولانی نشدن بحث به ارائه این مدل پرداخته شد.

این مدل SWOT یکی از ابزارهای استراتژیک تطابق نقاط قوت و ضعف درون سیستمی با فرصت ها و تهدیدات برون سیستمی است، این مدل تحلیل سیستماتیکی را برای شناسایی این عوامل و انتخاب استراتژی که بهترین تطابق بین آنها را ایجاد می نماید، ارائه می دهد. و رایج ترین کاربرد آن فراهم کردن یک چهارچوب منطقی برای هدایت نظامند بحث های سیستم، راهبردهای مختلف و در نهایت انتخاب راهبرد است (حکمت نیا و موسوی، ۱۳۸۵: ۲۳۹). اساساً روش SWOT (نقاط قوت،

ضعف، فرصت ها و تهدیدات) یک ابزار استراتژیک است (Hor-Haacke.L.2001.PN). روش SWOT (نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدات) نتیجه مستقیم مدل دانشکده تجاری هاوارد است. بطور ساده به عنوان ابزار بررسی قوت ها و ضعف های درون سازمانی (درون ناحیه ای) است و در مفهوم کلی ابزاری برای بهره برداری در مراحل مقدماتی تصمیم گیری و به عنوان یک پیش درآمد در امر برنامه ریزی استراتژیک در نوع کاربردی آن است و در حقیقت ابزاری است که عموماً برای کنار هم قرار دادن یافته های تحلیل قوت ها، ضعف ها، فرصت ها، و تهدیدهاست که مستلزم شناسایی نقاط قوت و ضعف ناحیه در ارتباط با بازار و فرصت ها و تهدیدهای است که بر اساس روندهای پیش بینی شده محیطی ارایه شده است (مهدوی، ۱۳۸۳: ۱۱۸). بنابراین ما با استفاده از این مدل به دنبال تحلیل درستی از توانایی ها و ضعف ها گردشگری آبشار مارگون شهرستان سپیدان با توجه به ابعاد ملی و فرا ملی هستیم.

عوامل داخلی ساختار و نظام فضایی گردشگری آبشار مارگون بر پایه مدل (swot) شامل موارد زیر است:

جدول ۴: نظام تحلیل ارزیابی شاخص‌های توریستی آبشار مارگون بر پایه مدل (swot)

موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
موضوعات		تحلیل	
<p>ساختار و نظام فضایی توریستی آبشار مارگون</p>		<p>ساختار و نظام فضایی توریستی آبشار مارگون</p>	
		<p>- پتانسیل بالای نیروی جوان در منطقه جهت استفاده از آنها - پتانسیل بالای توریستی شهرستان سپیدان در جذب توریسم - نزدیکی آبشار مارگون به پیست اسکی جهت استفاده از امکانات آن - زیاد بودن مقدار آب آبشار - وجود تپه‌های مناسب و زمین در پیرامون آبشار - نحوه برخورد مردم منطقه و حمایت آنها - آشنا یا شناخت نام و آوازه آبشار مارگون - استفاده از آب آبشار جهت احداث درخت و درخت کاری، اول جهت احیاء محیط آبشار دوم جهت استفاده گردشگران</p>	<p>فرصت‌ها (O) عوامل خارجی</p>
<p>- عدم ریزش‌های جوی مناسب در طول سال - بی توجهی برنامه ریزان به پتانسیل منطقه آبشار - عدم آموزش کافی به مردم منطقه و گردشگران جهت حفظ این میراث ملی - عدم تبلیغات لازم جهت معرفی پتانسیل‌های گردشگری شهرستان سپیدان بخصوص آبشار مارگون - عدم حفاظت از محیط زیست منطقه آبشار - ورود گردشگران به منطقه آبشار مارگون بدون توجه به ظرفیت تحمل منطقه آبشار در جذب گردشگر</p>	<p>تهدیدها (T)</p>	<p>- تخریب محیط پیرامون آبشار - عدم استفاده مطلوب از آب آبشار - عدم وجود پارکینگ کافی - نگاه صرفاً زیست محیطی به آبشار و محیط اطراف آن - عدم جاده مناسب از روستای مارگون تا آبشار - نبود استراحتگاه جهت اقامتگاه گردشگران - عدم سرویس بهداشتی کافی - جا گذاشتن زباله‌ها در پیرامون آبشار - نبود وسایل حمل نقل جهت انتقال گردشگران بخصوص در روز تعطیل (جمعه)</p>	<p>نقاط ضعف (W)</p>

جدول ۵: نظام تحلیل راهبردها و استراتژی توریسم آبشار مارگون بر پایه مدل (SWOT)

موضوعات تحلیل		ساختار و نظام فضایی توریستی آبشار مارگون	ساختار و نظام فضایی توریستی آبشار مارگون
استراتژی نقاط قوت (SO)	استراتژی نقاط ضعف (ST)	<p>ساختار و نظام فضایی توریستی آبشار مارگون</p> <ul style="list-style-type: none"> - استفاده از نیروی جوان منطقه با سرمایه گذاری توسط دولت یا بخش خصوصی با توجه به پتانسیل های منطقه - حفظ و نگهداری و ایجاد مناطق گردشگری شهرستان سپیدان با توجه توسعه پایدار - استفاده از تپه و زمین های پیرامون آبشار جهت ایجاد فضای سبز جهت استفاده گردشگران - استفاده و کمک گرفتن از مردم فهیم روستای مارگون - تبلیغات و رساندن خصوصیات بی بدیل آبشار مارگون به مردم ایران و جهان - مهار آب آبشار و استفاده مطلوب از آن با توجه به پتانسیل منطقه 	<p>ساختار و نظام فضایی توریستی آبشار مارگون</p> <ul style="list-style-type: none"> - حفظ طبیعت زیبای آبشار و پیرامون آن با برنامه ریزی و توجه به اصول توسعه پایدار - حفظ جاده اردکان تا روستای مارگون - بالا بردن امنیت منطقه با تشکیل پلیس توریسم به عنوان پایه و اساس توسعه پایدار - استفاده از پتانسیل منطقه جهت فقر زدائی و رفع بیکاری در منطقه - ایجاد بستر مناسب جهت سرمایه گذاری بخش خصوصی در منطقه، اول با توجه به توسعه پایدار، دوم با نظارت کامل دولت
		<p>استراتژی فرصت ها (WO)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ارائه راهکارهای مناسب جهت عدم تخریب با لحاظ کردن اصول توسعه پایدار - ایجاد سد(آببند) بر روی آب آبشار، اول جهت ایجاد اشتغال برای مردم منطقه، دوم ایجاد فضای سبز در پیرامون آبشار - ایجاد پارکینگ جدید با توجه به منطقه آبشار - تغییر نگاه زیست محیطی به نگاه زیست محیطی و توریستی به آبشار - اصلاح جاده روستای مارگون تا آبشار - ایجاد اقامتگاه جهت استفاده گردشگران - ایجاد سرویس بهداشتی جدید در مکانهای مناسب با توجه به منطقه - ایجاد فرهنگ سازی توسط سازمانهای مربوطه جهت حفظ محیط طبیعی - توجه دولت به انتقال گردشگران با ایجاد سرویس هایی از شهر اردکان به آبشار بخصوص در روزهای شلوغ 	<p>استراتژی به حداقل رساندن نقاط ضعف (WT)</p> <ul style="list-style-type: none"> - نگاه دولت به آبشار و پیرامون آن به لحاظ توانایی گردشگری در ایجاد درآمد و اشتغال با توجه به توسعه پایدار - آموزش دادن به مردم منطقه و رفع کمبودهای آنها جهت استفاده کمتر از محیط جنگلی آبشار - توجه دولت به آبشار و مردم منطقه جهت حفاظت از آبشار مارگون - توجه به ظرفیت تحمل منطقه آبشار در جذب گردشگران جهت تخریب کمتر - متنوع کردن جاذبه های منطقه آبشار جهت جذب گردشگران بیشتر

رقابتی نزدیک و فشرده، در پی افزایش بیش از پیش از پیش منافع و عواید خود از این فعالیت بین المللی اند و کشور ایران با قدمت تاریخی چندین هزار ساله و

امروز فعالیت های گردشگری به عنوان گسترده ترین صنعت خدماتی در جهان، حائز جایگاه ویژه ای است، از این رو بسیاری از کشورها در

بنابراین، در یک جمع‌بندی نهایی می‌توان گفت که با توجه به نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای ذکر شده در مدل SWOT می‌توان نتیجه گرفت که در این زمینه دولت یا بخش خصوصی با مطالعه کامل و جامع منطقه با توجه به پتانسیل‌های منطقه و با لحاظ کردن اصول زیر بنایی توسعه پایدار در جهت رفع کمبودهای منطقه اقدام کند تا اول شاهد رفع مسایل این منطقه دوم حفظ این میراث ملی برای نسل‌های بعدی باشیم.

پیشنهادها و راهکارها

- ۱- فرهنگ سازی عمومی برای پذیرش گردشگر؛
- ۲- ادامه تحقیقات علمی و کاربردی در خصوص طبیعت گردی پایدار؛
- ۳- از آنجایی که فقر اولین سبب تخریب محیط زیست در کشورهای در حال توسعه است، بنابراین توسعه و رشد در این کشورها در درجه اول باید با هدف محو و نابودی فقر صورت گیرد (اوکتا، ۱۹۹۰: ۸۸) لذا اولین اقدام جهت حفظ آبشار مارگون و پیرامون آن رفع فقر و تأمین حداقل نیازهای زندگی برای مردم منطقه مارگون؛
- ۴- احداث خانه‌های مسکونی جدید برای مردم روستای مارگون (که در قرن ۲۱ هنوز در خانه‌های خشتی و سنگی زندگی می‌کنند) با مشارکت دولت، اول، برای عریض کردن جاده آبشار، دوم برای تخریب و قطع نکردن درختان محیط پیرامون آبشار؛
- ۵- در واقع موفق‌ترین روش‌ها در بحث حفاظت از محیط زیست روش‌های هستند که مردم نقش پررنگی در حفاظت از محیط زیست خود دارند (رجب زاده، ۲۰۱۳: ۲۰). بنابراین مشارکت دادن مردم

منافع فراوان و غنی جذب گردشگر، که طبق آمارهای موجود از لحاظ جاذبه گردشگری جزو چند کشور اول دنیاست و نمونه‌های از این جاذبه‌ها، جاذبه‌های طبیعی است که با برنامه‌ریزی و مدیریت درست و شناسایی و سرمایه‌گذاری مناسب می‌توان جایگاه مورد قبولی از لحاظ جذب گردشگر در دنیا کسب کرد و از میان طبیعت ایران با آن همه چشمه‌ها، رودخانه‌ها، جنگل‌ها، آبشارها، دریاچه‌ها و... می‌تواند سهم مهمی در جذب گردشگران ایران داشته باشد، یکی از این همه مناظر زیبای ایران، وجود آبشار زیبا و دلربای مارگون در شهرستان سپیدان از توابع استان فارس است، که در مدت زمان جذب گردشگر (اوایل اردیبهشت تا پایان مهر ماه) شاهد تعداد زیادی از دوست داران طبیعت است که به سوی این منطقه زیبا مسافرت می‌کنند، ولی به علت نگاه صرفاً زیست محیطی به منطقه و بی توجهی به شاخص‌های توسعه پایدار جهت حفظ این منطقه و عدم برنامه‌ریزی برای چند ده هزار گردشگری که سالیانه به این منطقه وارد می‌شوند باعث شده که روز به روز محیط پیرامون آبشار و منطقه مورد نظر رو به نابودی و زوال برود که بر اساس پژوهش در فرضیه اول بین تمایل مشارکت و توسعه گردشگری منطقه آبشار مارگون رابطه معناداری وجود دارد. در فرضیه دوم بین توسعه گردشگری منطقه آبشار مارگون و توسعه سپیدان رابطه معناداری وجود دارد. در فرضیه سوم بین توسعه اجتماعی و فرهنگی و گردشگری منطقه آبشار مارگون رابطه معناداری وجود دارد و در فرضیه چهارم بین متغیرهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و پذیرش ارزش منابع محیط منطقه آبشار مارگون رابطه وجود دارد.

۱۴- احداث اتاق‌های مجهز به اجاق‌های گاز در مکان‌های مناسب برای درست کردن غذا گردشگران و ممانعت از روش کردن آتش در محیط پیرامون آبشار؛

۱۵- تقویت قوانین حمایتی و تشویقی نسبت به بخش خصوصی که در جذب گردشگران فعالیت دارند؛

۱۶- توجه به ظرفیت تحمل مناطق و برنامه ریزی جهت ایجاد محدودیت در تعداد بازدید کنندگان در مقطع زمانی (روز، هفته، ماه) و همچنین محدودیت راهها و مناطق تردد گردشگران؛

۱۷- تربیت نیروهای متخصص در امر طبیعت گردی، برای حفظ این همه سرمایه ملی در ایران، برای استفاده نسل امروز و فردا؛

۱۸- لزوم دریافت مجوز ورود و پرداخت ورودی برای بازدید مناطق با اهمیت ویژه مناطق حفاظت شده؛

۱۹- استفاده از درآمدهای جذب طبیعت گردان جهت بهسازی و حفاظت جاذبه‌های طبیعی شهرستان؛

۱- الوانی، مهدی و زهره دهلشی شاهرخ (۱۳۷۳): اصول و مبانی جهانگردی. چاپ اول. انتشارات بنیاد مستضعفان و جانبازان. تهران، ۴۹۲.

۲- تولایی، سیمین (۱۳۸۶): مروری بر فعالیت‌های گردشگری. چاپ اول. نشر دانشگاه تربیت معلم. تهران، ۲۳۰.

۳- پاپلی یزدی، محمد حسین و مهدی سقایی (۱۳۸۵): گردشگری (ماهیت و مفاهیم).

منطقه مارگون بخصوص روستای مارگون در طرح‌ها و برنامه‌های زیست محیطی و گردشگری آبشار مارگون با توجه به سنت‌های موجود در روستا (کدخدامنشی موجود در روستا)؛

۶- ایجاد تانکرهای ثابت سوخت، بخصوص نفت و گاز در منطقه مارگون برای تخریب کمتر جنگل و درختان منطقه؛

۷- ایجاد سطل زباله در مکان‌های ضروری در منطقه مارگون یا توزیع نایلون در بین خانواده‌های دوست دار طبیعت در قبل از ورود آنها به منطقه جهت عدم جا گذاشتن زباله‌های خود؛

۸- ایجاد سد بر روی آب آبشار مارگون، اول جهت ایجاد درخت و احیای جنگل‌های پیرامون آبشار، دوم برای افزایش تعداد طرح‌های پرورش ماهی سرد آب در منطقه، سوم ایجاد آب معدنی جدید در منطقه یا گسترش آب معدنی فعلی مارگون، جهت ایجاد اشتغال در منطقه مارگون؛

۹- درست کردن راه و پل کنار آبشار، برای رفت آمد آسان گردشگران به کنار آبشار؛

۱۰- احداث پاسگاه انتظامی در منطقه مارگون، برای نظم و انضباط اجتماعی در کنار آبشار؛

۱۱- احداث اقامتگاههایی در منطقه مارگون برای استراحت گردشگرانی که بخواهند در آنجا بمانند؛

۱۲- احداث پارکینگ جدید در منطقه مارگون برای پارک کردن وسایل گردشگران و کاهش ترافیک در فاصله دو کیلومتری آبشار؛

۱۳- آموزش دادن مردم توسط رسانه‌های جمعی، برای حفظ مناطق طبیعی با نگاه دوست داشتن طبیعت، برای عدم تخریب محیط زیست؛

- ۱۱- روزنامه اعتماد (۱۳۸۶): نگاهی به وضعیت طبیعت گردی در ایران / سفری مسؤلانه به طبیعت. شماره ۱۵۶۵. تاریخ ۱۳۸۶/۹/۲۴.
- ۱۲- زاهدی، شمس السادات (۱۳۸۲): چالشهای توسعه پایدار از منظر طبیعت گردی. نشریه مدرس. انتشارات دانشگاه تربیت مدرس. دوره ۷. شماره ۳. تهران، ۸۸-۱۰۷.
- ۱۳- زاهدی، شمس السادات (۱۳۸۵): مبانی گردشگری و طبیعت گردی پایدار (با تکیه بر محیط زیست). چاپ اول. انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی. تهران، ۲۳۲.
- ۱۴- زاهدی، شمس السادات (۱۳۸۶): توسعه پایدار. چاپ اول. انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. تهران، ۲۳۲.
- ۱۵- زنده دل، حسن و دستیاران (۱۳۸۶): راهنمای گردشگری روستاهای ایران ۵. چاپ اول. نشر ایرانگردان (کاروان جهانگردان). تهران، ۳۰۴.
- ۱۶- سازمان محیط زیست استان فارس (۱۳۷۸): مطالعه زیست محیطی مارگون.
- ۱۷- شاهنده، بهزاد (۱۳۸۰): طبیعت گردی تنها طبیعت گردی نیست. مجله موج سبز. شماره ۷، ۴۶-۵۷.
- ۱۸- صدر، شادی (۱۳۷۸): مفهوم توسعه پایدار حقوق بین المللی محیط زیست. دانشگاه تهران، ۲۳۸.
- ۱۹- طوسی، محمد علی (۱۳۷۲): مشارکت (در مدیریت و مالکیت). چاپ دوم. نشر مرکز آموزش مدیریت دولتی. تهران، ۹۲.
- ۲۰- قهرمانی مطلق، حسن (۱۳۷۵): اثرات جغرافیایی جهانگردی در شهرستان همدان. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید بهشتی. دانشکده علوم و زمین. گروه جغرافیا. تهران.
- چاپ اول. انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. تهران، ۲۸۴.
- ۴- حسین زاده، علی حسین (۱۳۸۵): بررسی تطبیقی تأثیر عوامل اجتماعی - سیاسی بر مشارکت مردم در انتخابات مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۵-۱۳۸۲). پایان نامه دکترای رشته جامعه شناسی گرایش مسایل اجتماعی ایران. دانشگاه اصفهان. اصفهان.
- ۵- حکمت نیا، حسن و میر نجف موسوی (۱۳۸۵): کاربرد مدل در جغرافیا با تأکید بر برنامه ریزی شهری و ناحیه ای. چاپ اول. نشر علم نوین. یزد، ۳۲۰.
- ۶- دواس، دی. ای. (۱۳۸۱): پیمایش در تحقیقات اجتماعی. ترجمه هوشنگ ناییبی. نشر نی. تهران، ۳۶۸.
- ۷- رجب زاده، محمد علی (۱۳۸۵): مردم باید نسبت به مسایل محیط زیست حساس باشند. روزنامه رسالت. شماره ۵۸۸۱. تاریخ ۱۳۸۵/۳/۱۷.
- ۸- رضوانی، علی اصغر (۱۳۸۰): نقش طبیعت گردی در حفاظت محیط زیست. مجله محیط شناسی. شماره ۱۱۵، ۳۱-۳۲.
- ۹- رنجبریان، بهرام و محمد زاهدی (۱۳۷۹): برنامه ریزی گردشگری در سطح ملی و منطقه ای. چاپ اول. انتشارات جهاد دانشگاهی واحد اصفهان. اصفهان، ۱۴۸.
- ۱۰- رنجبریان، بهرام و محمد زاهدی (۱۳۸۵): شناخت گردشگری. چاپ دوم. انتشارات چهار باغ. اصفهان، ۲۲۴.

۲۹- نظری، داود (۱۳۸۰): برنامه ریزی توسعه روستایی در شهرستان سپیدان. پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا. گروه جغرافیا دانشگاه اصفهان.

30- Gale, V. and Cordary, S. (1994), Making sense of sustainability Nine Ansnerst, what should be sustained Rural Sociology, Vol 59.

31- Horn-Haacke.L.(2001), Usig SOWT for project Team Planig Sessions.,PN.3.

32- Okita,S.(1990), Environmental Protection Economis Development: Guidelines for Sustaninable Development Earth and US, M. K. tolba et al.(eds), UNEP,88-94.

33- Ramaswami,N. and John,J."Ecotourism A Sustainable Option Need For Effective Planning" Published as report on AICTE Short Term Training Programme Through on Emerging Trends in Planning, pp-A2.1-A2.8, Nov.2000,Kollam.

34- Sheng - Hshiang Tsaur, Yu ° Chiang Lin, Jo ° Hui Lin(2006), Evaluating ecotourism sustainability from the integrated perspective of resource, community and tourism, Tourism Management 27, 640-653. www.elsevier.Com/locate/tourman.

35- Thomas R, Pigozzi B. and Sambrook R, (2005), Tourist Carrying Capacity Measures: Crowding Syndrome in the Caribbean, The professionl Geographer, Vol.57,No.1,pp13-20.

36- World Tourism Organization (2000), Tourism Market trends, Asia and the pacific, Madrid: Author.

37- WTO, <http://www.world-tourism.org/facts/menus.html>, 2004b.

38- WTO, <http://www.world-tourism.org/newsroom/Release/2005/July,2005b>.

۲۱- وای. گی، چاگ و همکاران، ۱۳۷۷، جهانگردی و چشم انداز جامع، ترجمه علی پارسیان و محمد اعرابی، انتشارات دفتر پژوهشهای فرهنگی، چاپ اول، تهران، ۲۵۶.

۲۲- لومسدن، لس (۱۳۸۰): بازاریابی گردشگری. ترجمه محمد ابراهیم گوهریان. چاپ اول انتشارات دفتر پژوهشهای فرهنگی. تهران، ۴۰۲.

۲۳- مایکل هال، کالین و جان ام. جنکینز (۱۳۸۲): سیاستگذاری جهانگردی. ترجمه سید محمد اعرابی و داود ایزدی. چاپ دوم. انتشارات دفتر پژوهشهای فرهنگی. تهران، ۱۲۴.

۲۴- مجله موج سبز (۱۳۸۰): ویژه سال جهانی طبیعت گردی. شماره ۷.

۲۵- مجنونیان، هنریک (۱۳۸۵): مشارکت مردمی، ضامن توسعه پایدار. روزنامه اعتماد ملی. شماره ۲۰۶. تاریخ ۱۳۸۵ / ۷ / ۲۴.

۲۶- منصور، علی (۱۳۸۱): گردشگری و توسعه پایدار. مجله رشد آموزش جغرافیا. شماره ۶۳.

۲۷- مهدوی، داود (۱۳۸۳): راهکارهای توسعه گردشگری روستایی با استفاده از مدل swot: دهستان لواسان کوچک. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت مدرس. دانشکده علوم انسانی.

۲۸- موسوی، سید علی (۱۳۸۸): بررسی نقش جاذبه‌ها و توانمندی‌های گردشگری سپیدان در جذب گردشگران. پایان نامه ی کارشناسی ارشد جغرافیا گرایش برنامه ریزی شهری. دانشگاه اصفهان. اصفهان.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی